

Thema: De heilige Geest en gemeenschap

Gemeenschap, wat maakt het verschil?

Auteur: Peter Hommes, predikant te Leerdam en redacteur van De Reformatie.

De Geest geeft gemeenschap in de gemeente van Christus. Hij sticht relaties, schenkt verbondenheid. Eerst met Christus, en via Christus met elkaar. Maar wat als verschillen de gemeenschap bedreigen, of als zelfs de verbinding wordt verbroken?

Diversiteit hoort bij de christelijke gemeente. Als lichaam van Christus bestaat zij uit allerlei verschillende delen, ieder met zijn eigen functie. De Geest zet mensen op verschillende manieren in door aan ieder gaven te schenken. Hij bedeeft ze iedereen afzonderlijk toe, zoals Hij wil. Ook zijn er verschillende dienende taken en verschillende uitingen van bijzondere kracht. Toch is het één Geest, één Heer, één lichaam (1 Kor. 12).

Deze diversiteit in de gemeente is dienstbaar aan de eenheid die gevonden wordt in Christus. Deze verschillen bouwen daarom op, zij breken nooit af.

De ervaring is echter vaak dat verschillen in de gemeente van Christus de eenheid van de gemeenschap bedreigen in plaats van opbouwen. Het kan gebeuren dat broeders en zusters naast elkaar in de kerk zitten terwijl zij grote afstand ervaren en zich niet met elkaar verbonden voelen. Aan het avondmaal hebben zij deel aan het ene brood, terwijl zij elkaar niet recht in de ogen kunnen kijken.

Verschillen kunnen om allerlei redenen uitgroeien tot conflicten, wat leidt tot onverbondenheid. Denk aan verschil in beleving van de erediensten: de waardering van de liedkeuze, het vasthouden aan bestaande structuren of ruimte voor nieuwe vormen. Denk ook gewoon aan verschil in karakter en verschillende manieren van communiceren, wat kan leiden tot misverstanden en onbegrip. Op een dieper niveau kan binnen de gemeente verschil van inzicht bestaan over wat de grenzen zijn van diversiteit; kun je in de gemeente bijvoorbeeld verdragen dat er verschillend wordt gedacht over kinder- of volwassendoop, het toelaten van homoseksuele relaties, de taken van mannen en vrouwen in de kerk?

Eenheid in de verscheidenheid van de Geest klinkt mooi, terwijl de werkelijkheid zo anders kan zijn. Hoe kun je voorkomen dat verschillen uitgroeien tot conflicten?

Duivels genoeg

In de Bijbel wordt de duivel in verband gebracht met ruzie, onverbondenheid, conflicten. Dat is vanaf het begin van de wereldgeschiedenis te zien. Op influistering van de duivel kiest de mens al in het paradijs voor zichzelf, en zijn egoïsme betekent een keuze voor het verbreken van de verbinding met God. Zodra er een conflict is met God, ontstaat er ook een conflict tussen de mensen onderling. Adam schuift de schuld af op Eva, en ook Eva neemt geen verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. Het kwaad is dan geschied, onverbondenheid het gevolg – met God en met elkaar.

Wanneer de eerste christelijke gemeentes ontstaan, begint de duivel te stoken in de eenheid. Hij doet zijn naam eer aan: duivel komt van 'diabolos', lasteraar. Het is zijn doel om anderen verdacht te maken, in diskrediet te brengen. Met duivels genoeg probeert hij zo mensen los te trekken uit de verbinding met Christus, door verschillen te veranderen in conflicten. Hij zet mensen tegen elkaar op. Zo komt er zonde in de verhoudingen tussen broeders en zusters in de gemeente.

Johannes brengt het zondigen rechtstreeks in verband met het werk van de duivel. Wie zondigt, komt uit de duivel voort, want de duivel heeft vanaf het begin gezondigd (1 Joh. 3:8). Johannes maakt dit ook concreet: wie zijn broeder of zuster niet liefheeft, komt niet uit God voort (1 Joh. 3:10).

In het Nieuwe Testament worden de christenen van verschillende gemeentes opgeroepen om stand te houden tegen de list van de duivel en waakzaam te zijn. Wanneer Paulus van plan is om de gemeente van Korinte te bezoeken, is hij bang dat hij bij zijn komst geconfronteerd zal worden met tweespalt, jaloezie, woede, gekonkel, kwaadsprekerij, geroddel, arrogantie en wanorde (2 Kor. 12:20). Dit bederf van onderlinge relaties wordt veroorzaakt door broeders en zusters die blijven zondigen en zich onttrekken aan de eenheid in Christus.

De werkelijkheid van de liefdevolle gemeenschap kan dus heel weerbarstig zijn. Dat geldt niet alleen vandaag, dat is vanaf het begin zo geweest. Waar gemeenschap in Christus ontstaat, probeert de duivel dit af te breken. Daarom mogen verschillen die ontaarden in conflicten rekenen op een duivels genoeg, omdat ze de eenheid van de gemeente bedreigen. Terwijl Christus zijn leven heeft gegeven voor die eenheid.

Christus staat ertussen

Het is de heilige Geest van God die zorgt voor de gemeenschap in de gemeente van Christus. Hij laat zien wie Jezus Christus voor ons is en wat Hij voor ons heeft gedaan. Zo brengt de Geest Christus bij ons, en ons bij Christus.

Daarom loopt de relatie met mijn broeder of zuster in de gemeente altijd via Christus. Van nature hebben we misschien niet veel dat ons met elkaar verbindt. We hebben elkaar niet uitgekozen. Zelfs wanneer er een bewuste keus wordt gemaakt voor een gemeente, zijn er altijd broeders en zusters die je zelf niet zou hebben uitgezocht. Maar via Christus zijn we toch aan elkaar verbonden. 'Christus staat ertussen. Alleen door Hem leidt de weg tot de naaste,'¹ schrijft Dietrich Bonhoeffer over onze naaste in de meest brede zin. Dit geldt in het bijzonder voor mijn broeder en zuster in de kerk. Christus is Middelaar, niet alleen tussen God en mens, maar ook tussen mens en mens. Echte verbinding met een ander kan alleen ontstaan via de gemeenschap met Christus.

'Aanvaard elkaar ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard', schrijft Paulus aan de gemeente van Rome (Rom. 15:7). Pas wanneer ik besef hoe Christus mij aanvaardt, kan ik mijn broeder of zuster ook aanvaarden. Christus staat ertussen.

Dit is van groot belang wanneer verschillen dreigen te ontaarden in conflicten. Voordat ik mijn mening vorm over de verschillen die er zijn in de gemeente en tussen mij en mijn broeder of zuster, moet ik mij eerst richten op de aanvaarding door Christus. Hij heeft mij aanvaard, als zondig mens, met mijn fouten en falen, mijn zonde en gezeur. Hij heeft zijn leven voor mij gegeven in de dood. God bewijst ons zijn liefde doordat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren (Rom. 5:8). Pas als ik mijn kleinheid inzie door het grote offer van Christus, kan ik mijn broeder of zuster in de ogen kijken. Christus staat ertussen.

Laten leiden

Zo verbindt de Geest mij aan Christus, en vanuit zijn aanvaarding mag ik een band hebben en gaan voelen met mijn broeder en zuster. Het is daarbij wel van belang dat de Geest de ruimte krijgt om deze verbinding te leggen.

In het Nieuwe Testament wordt op verschillende manieren onder woorden gebracht wat onze verantwoordelijkheid is bij het werk van de Geest. Wij moeten ons laten leiden door de Geest, alleen zo kunnen wij Christus toebehoren (o.a. Rom. 8:9).

Het beeld van de wijnstok is krachtig in dit verband. Alleen wie zich laat enten op de wijnstok en aan de wijnstok blijft, kan vrucht dragen (Joh. 15:1-8). Dat kan een pijnlijk proces zijn, want de ranken die vrucht dragen worden gesnoeid, opdat zij nog meer vrucht dragen. Dat we dit niet alleen moeten betrekken op het persoonlijke geloof en de vruchten die daarin tot bloei mogen komen, blijkt uit het vervolg van Johannes 15. Jezus past de verbinding aan Hem als wijnstok direct toe op het liefhebben van elkaar. Hij draagt zijn

leerlingen op om elkaar lief te hebben, omdat zij gezien hebben hoe groot zijn liefde is voor hen.

Daarom moet ik mij als christen laten leiden door de Geest. In de gemeente ben ik geroepen om de ander lief te hebben met de innige liefde van broeders en zusters en de ander hoger te achten dan mijzelf. Daarin moet ik Christus navolgen. Zijn liefde voor mij heeft Hem zelfs het leven gekost. Alleen in de kracht van de Geest kan ik hiertoe in staat zijn. Dat betekent dat ik bereid moet zijn me te laten snoeien in mijn relatie met de ander: mijzelf klein maken, de ander hoger achten.

Ontmoeting

Gemeenschap der heiligen moet beoefend worden. Het vraagt om concrete ontmoetingen tussen broeders en zusters, ook buiten de kerkdiensten. In de kerkdiensten op zondag komen Woord en Geest naar ons toe en zien we de genade van God in doop en avondmaal. We mogen ons één weten in ons uitstrekken tot God en knielen voor zijn liefde. In de kerkdiensten staan we als gemeente van Christus voor God als zijn aangenomen kinderen. Maar in de kerkdiensten is meestal geen ruimte voor gesprek hierover met elkaar, terwijl dat spreken over het leven met en voor God wezenlijk is. Het is belangrijk de broeder- en zusterband te versterken. We mogen genieten van de ontmoeting met God en met elkaar. We mogen wel en wee met elkaar delen en dit samen voor God brengen.

Wanneer dit ruime aandacht krijgt in de gemeente, is dat een medicijn tegen de individualisering en relativering die de huidige samenleving typeren. Door de Geest samengevoegd tot één lichaam, ben ik deel van het grotere geheel. In de ontmoeting met mijn broeders en zusters hoef ik me dan ook niet groot te houden en beter voor te doen dan ik ben. Ik mag zelfs mijn zonden aan hen belijden en voor me laten bidden (Jak. 5:16). De ontmoeting met mijn broeders en zusters is ingebed in de gezamenlijke ontmoeting met Christus. Dat geeft de veiligheid om openhartig met elkaar te spreken, te delen, te leven. Onderlinge verschillen kunnen worden besproken, zonder dat we elkaar bij voorbaat veroordelen. In de ontmoeting met elkaar richten we ons dan in al onze diversiteit op eenheid.

Bedding van de Geest

In de gemeenschap van de kerk mag zo de gemeenschap met Christus worden gevierd en beleefd. De een is niet meer dan de ander, samen zijn we afhankelijk van en ontvankelijk voor zijn genade.

Zo mogen we leven in de bedding van de Geest. In deze bedding kunnen we spreken over het leven met en voor God en kunnen broeders en zusters elkaar liefdevol aanspreken en vermanen. Discipelschap kan niet zonder discipline.ⁱⁱ Daarom mag er alle aandacht zijn voor de waarheid van het evangelie, in alle eenheid en verbondenheid die de Geest schenkt. Dat geeft ook de begrenzing, net zoals een bedding begrensd is door haar oevers. Wie zich onttrekt aan de verbondenheid met Christus en zijn broeders en zusters, wie weigert de ander hoger te achten dan zichzelf, doet de gemeente van Christus geweld aan.

De Geest wordt zelf advocaat van de waarheid genoemd, die de wereld duidelijk maakt wat zonde, gerechtigheid en oordeel is (Joh. 16:8-11). Wie zich door de Geest laat verbinden aan Christus en zijn broeder en zuster, wordt deelgenoot van die waarheid. Met andere woorden, in de bedding van de Geest mogen christenen elkaar ontmoeten en hun leven afstemmen op Christus. Dat betekent bekering, strijd, gesnoeid worden. Maar Christus belooft zelf bloei aan allen die zich zo aan Hem laten verbinden. Alleen in verbondenheid aan Hem kunnen zondige conflicten worden overwonnen en gezonde verschillen dienstbaar zijn aan de gemeenschap.

Met elkaar spreken over het leven met en voor God is wezenlijk voor de eenheid in de gemeente. De diensten op zondag lenen zich daar niet voor. Daarom is het belangrijk om daar andere ontmoetingsmomenten voor te creëren of aan te grijpen.

De volgende stellingen zijn aan bovenstaand artikel ontleend en bedoeld om samen of persoonlijk na te denken over eenheid in de door diversiteit gestempelde gemeente.

- Om de ander te aanvaarden zoals Christus mij heeft aanvaard, hoef ik niet de standpunten van de ander te aanvaarden.
- Wie zich niet verbonden voelt met al zijn broeders en zusters heeft geen deel aan het ene brood bij het avondmaal.
- Meer aandacht voor de leiding van de Geest brengt de gemeente dichter bij Christus.
- Verschillen zijn een verrijking voor de gemeente.
- Sommige onderwerpen kunnen maar beter niet worden besproken in de gemeente, dat zet de eenheid alleen maar onder druk.
- Ruimte voor ontmoeting met mijn broeders en zusters? Ik ben al blij als ik op zondag naar de kerk kan komen.
- In mijn voorkeur voor een genre liederen moet ik mij niet laten leiden door mijn eigen smaak maar door liefde voor de ander in de gemeente.
- Vasthouden aan afspraken die we binnen het kerkverband hebben gemaakt is een goed argument als er veranderingen worden voorgesteld.
- De gemeente is veilig genoeg om er aan anderen mijn zonden te belijden en door hen voor mij te laten bidden.
- Als er verschil van mening is, ben ik bereid mijn eigen standpunt ter discussie te stellen.

ⁱ Dietrich Bonhoeffer, *Navolging*. München: Chr. Kaiser verlag, 1963. p. 79

ⁱⁱ Uitspraak van Bernard Rootmensen, geciteerd door Marius Noorloos, *Groeien bij de Bron, kansen voor het christelijk en kerkelijk leven*. Kampen: Kok, 2005. p. 23